

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

UITGAVE VAN DE VERENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, VERENIGING TOT EVALUATIE VAN ALTERNATIEVE BEHANDELMETHODEN EN TOT BESTRIJDING VAN DE KWAKZALVERIJ

Redacteur J. Th. Balk, Keverberg 54, 1082 BE Amsterdam

Verschijnt 4 x per jaar

VERENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ

Lezing

Op zaterdag 23 september a.s. to 10.30 uur v.m. spreekt dr. P.A.G.M. de Smet, apotheker

over *"Tussen Scylla en Charybdis: alternatieve geneesmiddelen evenwichtig beoordeeld"*. De heer De Smet, die hoofd is van de documentatie- en informatiedienst van de KNMP houdt deze lezing in het Pathologisch Instituut van het ziekenhuis van de VRIJE UNIVERSITEIT de Boelelaan 1117 (bij de Amstelveenseweg) te Amsterdam Buitenveldert.

Tevens wordt de algemene ledenvergadering van de vereniging gehouden met de jaarrede van de voorzitter, de heer C.N.M. Renckens, verslag van de penningmeester, de heer H.A.M. Voorbij en aanvulling van het bestuur door de verkiezing van twee bestuursleden. Als kandidaten hebben zich beschikbaar gesteld de heren prof. dr. Timmerman en dr. C.P. de Smagt.

OOK NIET LEDEN ZIJN WELKOM

MET SUBSIDIE VAN DE OVERHEID TERUG NAAR DE 19e EEUW: ANTROPOSOFEN EN HOMEOPATHISCHE LANDBOUW.

In de 18e, 19e en de eerste helft van de 20e eeuw bestond de kwakzalverij vooral uit de handel in zogenaamde geheime middelen of patentmiddelen. De beroepsorganisaties van apothekers en artsen hadden bij de discussie over de gezondheidswetten van 1865 bij de regering aangedrongen op een verbod van deze middelen, maar de regering meende dat de burgers verstandig genoeg waren zelf te bepalen wat goed was voor hun gezondheid. Deze geheimmiddelen werden veelal via advertenties aan de man gebracht en haalden een grote omzet. De gezondheidswetten van Thorbecke verboden apothekers middelen in bezit te hebben, waarvan de samenstelling niet bekend was. Hoewel de verspreiding dus grotendeels verliep via groothandel en kleine middenstanders (kappers en banketbakkers) hebben ook individuele apothekers het verbod op de handel in geheime middelen vermoedelijk lange tijd op niet onaanzienlijke schaal overtreden.

Homeopathie in het bos

De Vereniging tegen de kwakzalverij heeft in de eerste decennia van haar bestaan talrijke van deze geheime middelen onderschept en chemisch geanalyseerd. Hiervan werd regelmatig verslag gedaan in het Maandblad. Ook artsen en KNMP trachtten met particuliere initiatieven de verspreiding van geheimmiddelen tegen te gaan. Pas in 1958 trof de overheid een regeling waarin de handel in geheimmiddelen aan banden werd gelegd. Verbluft reageerden wij dan ook toen het bestuur van de Vereniging tegen de Kwakzalverij in april 1989 een verzoek ontving van de Provincie Gelderland om een oordeel te geven over een subsidie-

aanvraag met betrekking tot een onderzoek naar de invloed van homeopathische middelen op de vitaliteit van bomen. Het onderzoeksproject, dat uitgevoerd zou gaan worden door ingenieur H. Andeweg van het Louis Bolk Instituut (een antroposofische club, ressorterend onder de Stichting voor Fenomenologische Natuurwetenschap) had zich reeds verzekerd van f 81.000,— subsidie van de Ministeries van Landbouw en Visserij en VROM, alsmede van f 15.000,— subsidie van het Prins Bernhard Fonds. Gedeputeerde Staten van Gelderland overwogen een subsidie van nog eens f 77.000,— toe te kennen.

Een zieke kokospalm

Uit het onderzoeksprotocol dat ons werd toegezonden bleek dat het verzuurde bos behandeld zou gaan worden met het zogenaamde Biplantol, een geheimmiddel in de klassieke negentiende-eeuwse betekenis van het woord! De samenstelling van het spul wordt in omslachtig Duits weliswaar enigszins beschreven, maar blijft verregaand duister. Als kroongetuigen worden aangevoerd drs. J. Plantinga, een 75-jarige alterneut sinds jaar en dag, en landschapsarchitect Van Kester, die zijn zieke kokospalm eens snel zag opknappen door Biplantol (zie Actieblad september 1987 pag. 3). Het protocol vermeldt vervolgens dat blijkens een mondelinge medeling van Plantinga het voornaamste ingrediënt van Biplantol uronzuur ("een zeer goed ontgiftingsmiddel") zou zijn.

Daarnaast bevat het product nog ± 90 "nosoden", maar de mate van verdunning ("potentiëring") wordt door de fabrikant wederom geheim gehouden omdat

Vereniging tegen de Kwakzalverij

Opgericht 1 januari 1881
Correspondentie-adres: Bergse Dorpsstraat 101
3054 GC Rotterdam; tel 010-4187149

BESTUUR:

Voorzitter: C.N.M. Renckens, Hoorn
Secretaris: I.A. van de Graaff, Rotterdam
Penningmeester: H.A.M. Voorbij, Amsterdam
Leden: D. Uitterdijk, Medemblik
mr. Th. Douma, Haarlem

Adviserende leden:

S. Lelie, Middelburg
prof. dr. F.A. Nelemans, Duivendrecht

Postgiro van de Vereniging: 32237 ten name van
Penningmeester van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, Amsterdam.

De **contributie** bedraagt thans f 30; voor studenten
en leerlingverpleegkundigen f 10; begunstiger wordt
men door een schenking aan de vereniging van
minimaal f 100.

hij bang is het recept aan anderen kwijt te raken! Het
alleenverkoopingsrecht van Biplantol in Nederland
komt hoogstwaarschijnlijk bij... de heer Van Kester te
berusten. Voorts verwees het onderzoeksvoorstel van
Andeweg naar de "successen" van de homeopathie in
de humane en veterinaire geneeskunde, hoewel werd
toegegeven dat de verklaring ervan nog niet gevonden
is.

Negatief advies

Het spreekt vanzelf dat ons bestuur in een schrijven
gedateerd 27 april 1989 een negatief advies uitgebracht
heeft over de subsidietoekenning. Op 18 mei j.l.
kenden Gedeputeerde Staten van Gelderland desniet-
temin een subsidie toe van ruim 77.000 gulden aan de
antroposofische bosbouwers om hun homeopathische
geheimmiddel (waarvan dus geen sterveling zelfs maar
weet wat er precies in zit) te gaan uitproberen op het
verzuurde bos. Deze onbegrijpelijke beslissing was
voor het Bestuur op 2 mei aanleiding een open brief
aan het College van Gedeputeerde Staten van Gelder-
land te richten. Wij laten de tekst hier integraal volgen.

● Geacht College,

Met verbijstering heeft onze Vereniging kennis ge-
nomen van uw beslissing d.d. 18 mei jl. om een bedrag
van ruim 77.000 gulden toe te kennen als subsidie voor
een onderzoek naar de homeopathische behandeling
van het zieke bos. Het feit dat ook het Prins Bernhard
fonds en de Ministeries van VROM en Landbouw en
Visserij dit project met forse bedragen subsidiëren
ontslaat u geenszins van de verplichting om met
gemeenschapsgelden zorgvuldig om te springen.

In de proefopzet, zoals die uitgevoerd zal worden door
het Louis Bolk instituut (ressortterend onder de Stich-

ting voor Fenomenologische Natuurwetenschap), hebben
wij geen enkel vertrouwen. Het idee om homeopathie
in de bosbouw te gaan uitproberen is, zoals ook blijkt
uit het door het instituut geformuleerde onderzoeks-
voorstel, een extrapolatie van de vermeende successen
van de homeopathie in de humane geneeskunde en de
diergeneeskunde. Wij willen er hier nog eens met
nadruk op wijzen dat er van succes van de homeopathie
absoluut geen sprake is.

Krakkemikkige theorie

De homeopathie is een laat 18 eeuwse krakkemikkige,
inconsistente theorie, geformuleerd in een tijd toen de
kennis van biologische fenomenen nog in de kinder-
schoenen stond. In die tijd was bijvoorbeeld de
opvatting algemeen dat vliegen ontstonden uit rottend
vlees en dat muizen voortkwamen uit oude sokken!
Het voert hier te ver om alle bezwaren tegen de
homeopathische theorie uiteen te zetten, maar des-
gewenst kunnen wij u relevante literatuur opgeven.
Een verouderde en onverdedigbare theorie zou nog
geen bezwaar tegen toepassing ervan behoeven te zijn
indien de werkzaamheid van de homeopathie zou zijn
aangetoond.

Wel, ook hiervan is totaal geen sprake. Fatsoenlijke
publicaties op dit gebied zijn niet voor handen (na 200
jaar!) en het "succes" van de homeopathie gaat niet
verder dan anecdotische verhalen over wondergene-
zingen. Wetenschappelijk onderzoek naar de home-
opathie wordt door artsen al lang niet meer zinvol
geacht. De weinige thans lopende onderzoekspro-
jecten op dit gebied, die methodologisch de toets der
kritiek kunnen doorstaan, worden uitgevoerd in de
marge van de officiële geneeskunde en dan nog alleen
dankzij WVC-subsidie uit de pot "Alternatieve Ge-
neeswijzen". Dit laatste fenomeen heeft de belasting-
betaler dan weer te danken aan het Rapport-Muntenda-
m, waarin subsidiëring van alternatief onderzoek
werd aanbevolen (Nederland gidsland!).

Bovenvermelde visie is er niet één van een klein groepje
dogmatici, maar wordt gedragen door alle medische
faculteiten in ons land. Nergens is de homeopathie
opgenomen in het opleidingscurriculum van medisch
studenten en dat is geen onwil, maar berust op het feit
dat de homeopathische gedachtengang aantoonbaar
in strijd is met de geneesmiddelenleer die ten grondslag
ligt aan de gewone geneeskunde. De provincie Gelder-
land herbergt een uitstekende universiteit: waarom
heeft u niet eerst contact opgenomen met Nijmegen?

Modieus obscurantisme

Geacht College, in 1955 bracht een regeringscommis-
sie onder leiding van prof. A.J.P. Oort verslag uit van
een onderzoek naar de invloed van aardstralen op
landbouw en veeteelt. Wichelroedelopers beweerden
in die tijd namelijk dat aardstralen een ongunstige
invloed zouden hebben op dier en gewas. De com-
missie concludeerde dat onderzoek naar bestrijding
van aardstralen geen enkele praktische betekenis heeft
(Onderzoek naar de betekenis der wichelroede voor de
landbouw, verslag van de Werkgroep voor Land-

bouwkundig Onderzoek inzake het wichelroedeprobleem. Koninklijke Akademie voor Wetenschappen. Amsterdam, 1955, pp. 107).

Mede dankzij uw subsidie zal het onderzoeksverslag van het Louis Bolk instituut over enkele jaren een zelfde meewarige reactie oproepen als het aardstralenonderzoek uit de jaren vijftig. Overheidssteun voor wetenschappelijk onderzoek kan zinvol zijn, zelfs als stoutmoedige hypothesen worden getoetst. Als echter aan dergelijk onderzoek aantoonbaar onjuist vooronderstellingen ten grondslag liggen dan houdt subsidiëring ervan op zinvol te zijn, maar verwordt tot een ondoordachte en onverantwoorde verspilling van gemeenschapsgeld ten bate van modieus obscurantisme. En daartegen richt zich onze verontwaardiging.

C.N.M. RENCKENS, voorzitter.

(De inhoud van deze brief is mede ter kennis gebracht van het Prins Bernhard Fonds en de Pers)

LEES MEE MET DRS. A.L. TERNEE

Sic transit gloria mundi.

BERG EN DAL, 23 juni — De emeritus hoogleraar psychiatrie, prof.dr. J. Bastiaans, is sinds enkele maanden verbonden aan de polikliniek voor integrale geneeskunde De Wijchert in Berg en Dal. Bastiaans was tot 1 januari 1988 verbonden aan het Centrum '45 in Oegstgeest. In De Wijchert zet hij twee dagen per week zijn behandeling van getraumatiseerde geweldsslachtoffers voort. De polikliniek is gespecialiseerd in alternatieve geneeskunde.

Bericht NRC Handelsblad

De Catechismus van Steiner

'k Ben stukken minder treurig,
spaar daag'lijks liters tranen
sinds ik in Gort geloof,
in Gierst & Hoog're Granen!
Niet één geloof voldeed de maag:
'k bleef leeg bij de verhalen.
Maar 't Woord is Gort geworden,
Lijnzaad & Loverendale!
O, 't darmkanaal kwam veel te kort
bij hostie, monstrans, mis.
En mijn bewustzijn lag verdord
als de Aarde vóór Genesis.
Maar nú heb ik Alles op mijn bord
wat in de Heem'len is
sinds ik geloof in Gort
die in de Zeem'len is!

Uit de bundel "Liedjes van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur" van Levi Weemoedt.

De huisarts van Lodesteijn

'Dat willen ze altijd,' knikte Van Wijnbergen. 'Dat is specialisten eigen. Maar echt last van je hart heb je niet, wel? Al dat gedoe heeft trouwens nogal wat tijd in beslag genomen, heb ik begrepen. En echt opgekikkerd ben je er ook niet van. Eerlijk gezegd maak je een beetje een gespannen indruk. Slaap je goed?'

'Ik voel me wat beklemd de laatste dagen,' zei Lodesteijn die erg moest wennen aan al dat 'je'.

'Ja, beter lijkt je zeker niet. Maar beter van wát? Daar gaat het om. Misschien is al die aandacht op de verkeerde zaken gericht geweest. Eigenlijk ben ik daarvan overtuigd. Ze sturen je maar van het ene ziekenhuis naar het andere laboratorium zonder te vragen wat je nou eigenlijk mankeert. Bij het lezen van die onderzoeken heb ik het idee gekregen dat we het over een totaal andere boeg moeten gooien.'

Lodesteijn kon niet zeggen dat zijn nieuwe helper aan weifelmoedigheid leed.

'Ik wil niet meteen het zware woord "psychisch" gebruiken maar laat ik zeggen "emotioneel" ben je niet in orde en dat verklaart ook waarom je niet helemaal optimaal functioneert.'

Lodesteijn knikte benauwd. Hij had het gevoel of hij machteloos zonder armen van een glijbaan gleed.

'En dáár moeten we aan gaan werken,' ging Van Wijnbergen door, 'dat gaan we doen in de tijd dat je thuis bent. Kijk, we kunnen wel eindeloos blijven zoeken naar lichamelijke oorzaken, dit is niet goed, dat zou wel eens verkeerd kunnen zijn, maar dat hoofdstuk hebben we nu wel gehad. Ik stuur je zeker niet opnieuw naar de internist, ik zie daar in dit geval niets in. Waar ik veel meer aan denk, en dat zal ongetwijfeld heel goed werken, is een soort aangepast therapie, er is vandaag de dag heel veel bruikbaar op dat gebied. En we treffen het, gelukkig is hier nog maar pas een vestiging gekomen van het RIAGG, daar zit alles bij elkaar, je kan er kiezen uit alle mogelijke aanpakken. Dat gaan we eerst proberen.' Terwijl hij sprak was hij gaan schrijven, en nu al had hij het verwijsbriefje klaar, overhandigde het aan Lodesteijn en rondde dit snelle bezoek af met een ferme handdruk. 'Alles staat erop, adres, telefoonnummer, sterkte en tot ziens!'

"De ziekte van Lodesteijn", Levi Weemoedt; 1987 Uitgeverij Contact Amsterdam, pag. 122.

AIDS TEN GEVOLGE VAN ACUPUNCTUUR

Zachte heelmeeesters, stinkende wonden. Hoewel alternatieven lange tijd anders beweerden is al sinds jaar en dag bekend dat vrijwel elk werkzaam geneesmiddel ook bijwerkingen heeft. Ook andere behandelmethoden zoals operaties hebben altijd een zeker percentage complicaties en risico's. Deze zogenaamde iatrogene (door de arts veroorzaakte) ziekten zijn niet zelden ernstig en zijn thans verantwoordelijk voor een niet te verwaarlozen deel van bijvoorbeeld ziekenhuisopnamen.

In navolging van Illich die in zijn "Medical Nemesis" hierover uitvoerig uitwijdde (en vervolgens, o.a. lyrisch schreef over de volksgeneeskunde door oude vrouwtjes in de dorpen op het Mexicaanse platteland) wordt dit laatste feit nogal eens aangevoerd als harde kritiek op de moderne, reguliere geneeskunde. Dat iatrogene complicaties vrijwel steeds zijn ingecalculleerd bij het instellen van de behandeling wordt door deze Illich-epigonen niet beseft. Uiteraard, maar dat is voor onze lezers een open deur, zullen bijwerkingen en risico's eerder geaccepteerd worden door arts en patiënt naarmate de te behandelen aandoening ernstiger is. Als er een wrat moet worden verwijderd, dan is een blauwe plek ten gevolge van de behandeling al niet acceptabel, bij een kankerpatiënt die een levensreddende operatie ondergaat, staat vaak tevoren vast dat bijvoorbeeld naburige organen beschadigd zullen worden.

Erg onwaarschijnlijke situatie

Het ontbreken van bijwerkingen is lange tijd als positief punt gepropageerd door alternatieve behandelaren. En nog steeds adverteren bijvoorbeeld homeopathische firma's met slogans als "Genezen zonder bijwerkingen" (Homeuropa in het Tijdschrift voor Geneeskunde). Omdat zelfs sommigen binnen bijvoorbeeld de homeopathie tegenwoordig inzien dat echte werkzaamheid zonder bijwerkingen een weliswaar ideale, maar toch wel erg onwaarschijnlijke situatie weergeeft, wordt thans door deze genezers af en toe nadruk gelegd op toch wel ernstige bijwerkingen. Zo verscheen zelfs in het "Pharmaceutisch Weekblad" (1988; 123) vorig jaar een officiële publicatie waarin door de redactie gesteld werd dat apothekers zich van de bijwerkingen van homeopathische middelen op de hoogte zouden moeten stellen. De consequentie echter dat, gezien de geclaimde bijwerkingen, controle, registratie en toetsing van deze middelen gewenst zou zijn wordt door vooraanstaande homeopaten zoals bijvoorbeeld de VU-docent Maas nu ook weer niet nodig geacht (dat zou immers onherroepelijk het einde van de homeopathie betekenen!).

In de reguliere geneeskunde wordt thans aan AIDS-bestrijding en preventie zeer veel aandacht geschonken. De jeugd wordt op ludieke wijze voorgelicht ("A condom a day keeps the doctor away") en het risico van iatrogene besmetting via prikken en bloedtransfusie wordt door hygiënische maatregelen en serologisch onderzoek zoveel mogelijk beperkt. Helemaal te vermijden is transmissie van het AIDS-virus niet, zoals bijvoorbeeld blijkt uit het feit dat ook in ons land al enkele haemofilie-patiënten, die van bloedproducten afhankelijk zijn op straffe van invaliditeit, besmet zijn met het AIDS-virus. Dit betreft dus een ingecalculleerd, zeer klein risico van een effectieve en noodzakelijke therapie.

Anders ligt de zaak als een AIDS-infectie wordt overgedragen door middel van een volstrekt waarde-loze therapie. Zeer schokkend was dan ook het bericht in het New England Journal of Medicine (1989; 320: 250) over een 17-jarige Franse jongeman, die zich voor een rugby-blessure liet behandelen met acupunctuur.

Enige tijd na de zes weken durende behandeling kreeg hij een Pfeiffer-achtig ziektebeeld, dat uiteindelijk bleek te berusten op besmetting met het AIDS-virus. Alle andere infectiebronnen (sexueel contact, bloedtransfusie, injecties, operaties, buitenlandse reizen) konden worden uitgesloten en de conclusie luidde dat de oorzaak moet liggen in niet goed gesteriliseerde acupunctuurnaalden! Hoe het met de sportblessure afliep, dat vermeldt het artikel niet...

De jongeman is intussen ten dode opgeschreven.

SCHELE HOOFDPIJN VROEGER EN NU

Terwijl de Margrietdokter het hoofdpijnprobleem al lang met behulp van homeopathie heeft opgelost (zie Actieblad juni 1989 p. 5), zoekt de medische wetenschap koortsachtig naar bruikbare en betrouwbare behandeling van dit onschuldig maar veel voorkomend ongemak. De aan het Leidse academisch ziekenhuis verbonden neuroloog M. Ferrari deed recent een voorlopige mededeling over een nieuw, veelbelovend middel tegen migraine, dat thans aan een groot multicenter dubbelblind onderzoek wordt onderworpen. Het middel grijpt in in de serotonine stofwisseling in de hersenen. Storingen in de serotonine stofwisseling liggen hoogst vermoedelijk ten grondslag aan het optreden van migraine. De uitkomsten van het onderzoek zullen, aldus Ferrari, dit najaar op het internationale hoofdpijncongres (dat bestaat echt!) in Sydney worden bekend gemaakt.

Dat hoofdpijn geen nieuw probleem is en niet slechts gevolg van de stress en spanningen die het moderne leven met zich meebrengt wordt geïllustreerd door het feit dat reeds aan het begin van deze eeuw zogenaamde migraine-stiften gretig aftrek vonden. De legendarische standwerker professor Kokadorus werkte rond 1900 op het Amsterdamse Amstelveld. Zijn eigenlijke naam was Meijer Linnewiel (1867-1934) en in het boek van J. Feith "Op het Amstelveld. Memoires van Professor Kokadorus" treffen wij zijn verhaal aan. "Migrainestiften...

Migraine-stiften – het artikel, waarmee ik mijn naam als dokter voorgoed heb gevestigd, waardoor ik hofarts ben geworden aan de meeste hoven van Europa en Nova Zembla – lijfarts van de Sultan in Turkije en aanverwante zieken.

Migraine-stiften zijn tegen hoofdpijn – nou weten jullie, dat hoofdpijn een verdraaid beroerde geschiedenis is. Als de hoofdpijn te erg wordt, heb je kans, dat je over de kop gaat.

Het enige middel hertegen, dat dan ook in laatste instantie wordt toegepast, is gewoonlijk een overzeese rustkuur in de badplaats Amerika. Maar je begrijpt, dat kan natuurlijk niet iedereen doen, dat kost te veel geld. Om nu iedereen op goedkope manier van zijn kopzorg af te helpen, ben ik hier met mijn migraine-stiften.

Je hebt, als je zo voor je heen ziet, een heleboel dokters op het Amstelveld – maar, dat zijn kwakzalvers. (...)

In Turkije hebben ze ook mijn migraine-stiften gebruikt. In de laatste maanden heeft d'r bijna niemand meer hoofdpijn – je zult wel gelezen hebben, dat er iedere dag honderden mensen zijn opgehangen – dat kwam door mijn wereldberoemde stiften – al die lui hebben nooit hoofdpijn meer. In Turkije zijn mijn migraine-stiften te verkrijgen aan alle kiosken, op vertoon van het portret van Abdoel-Hamid. Zodra je die toont, helpen ze je direct van je hoofdpijn af. (...)

't Ziet er zeer eenvoudig uit en de behandeling is ook heel eenvoudig. Je strijkt d'r mee over je voorhoofd, je weet wel, net alsof je wijst dat je gek bent, en zodra je ze van me koopt, voel je verlichting (in je portemonnee). Als je het strijken te moeilijk is, dan stop je ze maar in je zak – dat helpt net zo goed. Maar het beste is dat je d'r aan snuift.

Uit: J. Feith. Op het Amstelveld. Mémoires van Professor Kokadorus.

Oordeel nu zelf: de humor, de knipoog en de zelfspot van Kokadorus zijn toch een verademing vergeleken met de flauwe verhalen van de Margriet-Homeopaat. Nee, wij hadden het gaarne anders gezien, maar ook met betrekking tot de verbale begaafdheid zijn de zaken er in de kwakzalverij in de laatste tachtig jaar beslist niet op vooruit gegaan!

CORRESPONDENTIE

Holistische winkel van Sinkel

Van ons lid C.Th. Fontein, arts te Oss, ontvingen wij een knipsel uit het Brabants Dagblad (februari 1989) waarin een verslag van de opening van een "Centrum voor Aanvullende Geneeswijzen" in Nieuwegein. De oprichter, de ex-landbouwingenieur J. Valk, geeft volmondig toe dat zijn instituut commercieel werk. In zijn holistische Winkel van Sinkel is uiteraard van alles te koop: homeopathie, acupunctuur, hypno- en yoga-therapie, magnetiseur en Hongaarse sonotherapie tegen verstopte bloedvaten. Een hoge ambtenaar van WVC vertelde "blij te zijn met dit initiatief omdat steeds meer mensen zich aangetrokken voelen tot natuurlijke geneeswijzen". Valk uitte forse kritiek op de reguliere geneeskunde "waarin alles, het klinkt cru, om geld draait". En zo gaat dat verder. Fontein merkte in zijn brief nog op dat het Brabants Dagblad wat teveel belangstelling heeft voor de alternatieve geneeskunst en wat daar tegen aanhangt. Maar welke krant heeft dat tegenwoordig niet? Het zijn zware tijden voor het gezond verstand.

Het amulet in de cardiologie

Mevrouw Ypenburg-Visser, huisarts in ruste, gaf zich recent op als lid van onze Vereniging, omdat zij dat al lang van plan was en omdat zij zich zeer boos maakte over een advertentie in het blad "Impuls", een uitgave van de Nederlandse Hartstichting. In dit jubileum-nummer dat in maart 1989 verscheen talrijke met foto's verluchte interviews met coryfeeën op het gebied

van hartziekten zoals Dunning, Nieveen, Wellens, Huysmans etc. Daarnaast interviews met patiënten die dankzij moderne cardiologische behandeling hun gezondheid behielden of herkregen. Op pagina 16 van dit blad treft de verbijsterde lezer een advertentie aan die op zijn zachtst gezegd sterk contrasteert met de academische geleerdheid die de rest van het periodiek uitstraalt. Er wordt namelijk paginagroot reclame gemaakt voor de Bioregulator-armband, getest in Laboratoria". De werking berust op "polariserende elector-metalen" die rust geven en uw zorgen wegnemen. Enkele tevreden dragers (waaronder de volkszanger Nico Haak) worden sprekend ingevoerd. Het amulet is à f 119,50 (goud doublé) te bestellen bij het Adviescentrum voor Biotherapie te Maarssen. Foei, Hartstichting, hiervan krijgen wij nu pijn op de borst!

Orthopaedist in de leer

Al geruime tijd geleden ontvingen wij een overdrukje van een artikel uit het Haarlems Dagblad (26-03-1988), dat toch nadrukkelijk meer bekendheid verdient. Het betrof de opening van het alternatief gezondheidscentrum Mandala aan de Leidsevaart te Haarlem, door de orthopaedisch chirurg R.B. van Tongerloo, verbonden aan het ziekenhuis St. Joannes de Deo ter plaatse. Mandala, met het bekende alternatieve Winkel van Sinkel-pakket (inclusief rebirthing) had er goed aan gedaan Van Tongerloo uit te nodigen. De chirurg sprak de volgende woorden: "Ik denk dat ik hier nog wel eens in de leer kom, en ga proberen mijn voordeel te doen met al die therapieën. Medici moeten meer oog krijgen voor zaken die niet direct zichtbaar zijn. Te vaak wordt er nog gezegd: Ik kan niks vinden, dus U heeft niks".

Van Tongerloo zelf werkt sinds een jaar samen met een paranormale genezer. "Het is verbazingwekkend wat zo'n man uit iemand kan halen. Je ziet mensen na een aantal keren terugkomen en dan zeggen ze: ik heb nergens meer last van etc."

Dat iemand die dergelijke onbezonnen uitspraken doet niets in de weg wordt gelegd in zijn ziekenhuis bevreedt ons hogelijk. Huisartsen die liever niet willen dat hun patiënten bij de magnetiseur eindigen, kunnen voor hun orthopaedische verwijzingen misschien toch maar beter een ander ziekenhuis kiezen...

VOORZITTER MOERMANSTICHTING GESCHORST

De arts Schram, voorzitter van de Moermanstichting is door het medisch tuchtcollege te Eindhoven geschorst voor de tijd van vier maanden. Aanleiding is het feit dat de heer Schram een kankerpatiënte bleef behandelen met de Moerman-therapie ook toen duidelijk was dat alleen bestraling op operatie de vrouw kon redden. Schram bezit geen specialistische bevoegdheid ten aanzien van de oncologie. Hij had de vrouw die op het tijdstip van overlijden 47 jaar was behandeld voor 'veen knobbelte in de borst'. Toen zij tenslotte bij een internist kwam constateerde deze een groot aantal uitzaaiingen.

HET GAAT VAAK OM MENSEN MET EEN PIJNTJE HIER EN EEN PIJNTJE DAAR

Aan een discussie, georganiseerd door het weekblad Margriet — dat zoveel alternatiefs in zijn kolommen doet — namen deel de dames G. Blom en G. Phaff, beiden magnetiseurs en de heren D. Uitterdijk, huidaarts, bestuurslid van de Vereniging tegen de Kwakzalverij en de hartspecialist A. Neeling, lid van Skepsis. Aan de discussie ontlenden wij het volgende:

Mevrouw *Blom* vertelt dat als zij bij een behandeling geen enkele resultaat na zeven weken heeft zij de patiënt naar de arts terugstuurt.

Rinkelend belletje

De Neeling: Maar moeten we dan niet denken dat als u geen succes heeft er waarschijnlijk ècht iets aan de hand is?

Blom: Ja precies. Als je helemaal geen resultaat hebt moet er al een belletje gaan rinkelen.

De Neeling: Wij kunnen dus zeggen dat u alleen mensen kan helpen als er geen echte organische aandoening aan de hand is?

Blom: Inderdaad.

Uitterdijk: Wordt het dan niet meer psychotherapie?

Blom: Ja, dat ontken ik ook niet.

Uitterdijk: Ach ja, het geloof doet wonderen, daar ben ik al jaren van overtuigd. De meeste dingen gaan vanzelf over, is ook een veel gehoorde uitspraak. Maar even terug naar de hoofdpijn en de bloeddruk. U gaat de patiënt behandelen. en dat doet u, wat het ook is, door middel van strijken. U bent van mening dat u die bloeddruk beïnvloedt met uw magnetiseren?

Blom: Jazeker.

Uitterdijk: Maar u gaat mij toch niet vertellen dat u even goed kan diagnostiseren als een arts met zijn hele studie en laboratorium. Stel, ik heb pijn in mijn buik heb en ga naar de dokter die zegt dat het spanningen zijn. Goed, maar ik hou er last van. Ik ga naar u toe, dankunt u mij fijn magnetiseren, maar u zult er nooit achter komen dat ik galstenen heb.

Blom: Dat zegt u.

Uitterdijk: Natuurlijk komt u daar nooit achter. Dat mag u zo gaan proberen in het ziekenhuis.

Wetenschap en gevoel

Blom: Nou dat is absoluut niet waar, u moet maar eens een poosje in de praktijk meelopen. Het gebeurt te vaak dat wij dingen op het spoor komen waarmee wij de arts een nieuwe ingang geven waardoor die patiënt beter behandeld kan worden. Ik heb zelf twaalf jaar als doktersassistente gewerkt en ik heb heel wat gezien en meegemaakt. Dat is een enorm voordeel, dat ik aan twee kanten heb gewerkt. En dan weet je ook dat er veel fouten worden gemaakt en dat zekerheid gewoon niet bestaat.

Uitterdijk: Nou, nou, nou...

Blom: U vergeet één ding: dat wij patiënten krijgen die door gewone artsen niet geholpen zijn. Ze zijn in laatste instantie bij ons terecht gekomen. Als de bestaande gezondheidszorg een goed antwoord had

geweten met al die zekerheid waar u over spreekt, zouden wij geen werk hebben.

Uitterdijk: Het feit dat je een juiste diagnose kunt stellen als arts wil natuurlijk niet zeggen dat je een allesomvattende therapie kunt geven, dat ben ik met u eens. Maar als wij een diagnose stellen is die gebaseerd op de wetenschap en bij u is het een gevoelskwestie. U zegt: artsen maken fouten. Dat geef ik toe, maar er zijn er een heleboel in uw categorie, dat slaat niet op u hoor, die de smerigste oplichterij plegen. Ik wil niet beweren dat iedere paranormaal begaafde a priori een oplichter is, maar ik bedoel, hun kritisch vermogen is klein en u hebt, hoe je het ook bekijkt, voor iedere aandoening die u krijgt, één therapie en dat is strijken...

Blom: ... en dat ongevaarlijk.

Uitterdijk: Ongevaarlijk, maar ook ondoelmatig, want u maakt mij niet wijs dat je een hersentumor net zo moet behandelen als een verkoudheid.

Blom: U mij ook niet. (...)

Psychosomatische klachten

Blom: Als je heel kritisch kijkt, ook naar je eigen werk, kom je tot de ontdekking, dat de categorie aandoeningen waarbij je de meeste successen boekt, de functionele klachten zijn. De psychosomatische klachten (...).

De Neeling: Waar schrijft u dat vermogen dat u heeft aan toe?

Blom: Dat je door middel van magnetiseren iets tot rust kunt brengen. Het zelfgezend vermogen van de mens prikkel je, stimuleer je om zichzelf te genezen. Dus hoor goed wat ik zeg, de mens geneest zichzelf. Dat verklaart ook dat je iemand met een kwaadaardige ziekte niet echt kunt helpen, want die kan zichzelf niet meer genezen.

Uitterdijk: Ja, dat is hetzelfde als het geven van nepamiddelen: het placebo-effect. Dat kan geweldig werken, maar dat heeft meer te maken met psychotherapie en als u dat toegeeft, dan zeg ik goed, akkoord. Maar het grote risico is wel dat u een ziekte verkeerd beoordeelt en dat dat fataal kan zijn. Een arts kan ook fouten maken, maar het is in ieder geval iemand die weet waar hij over praat. U weet van medicijnen niets af, van pathologie niets af...

Zogenaamde genezers

De Neeling: Ik wil nog iets weten over de opleiding die U hebt gestart (...). Er is ook een categorie die zegt: iedereen heeft het, je moet het alleen leren gebruiken. Ja, en waar blijven we dan?

Blom: Dan blijven we nergens. Maar ik vind, een geschoolde stem klinkt nog altijd zuiverder. Alleen diegene met echt het talent, wij noemen het geen gave maar een talent, ja diegene moet je een goede scholing bieden en vooral een stuk ethiek bijbrengen. Die hele wildgroei van 'jongens rotzooi maar an', dat moet veranderen. (...) Beter worden heeft ook te maken met bewust worden. Waardoor ben ik ziek geworden? Daardoor werk je aan het genezingsproces. Als je hoort hoe patiënten vertellen wat een positieve wending hun leven daardoor heeft gekregen, dan zeg ik: wat is daar in godsnaam op tegen?

Uitterdijk: Als het ook altijd zó ging, zou er heel weinig op tegen zijn. U praat nu alsof iedere strijker een idealist is die zich inzet voor het heil van de mensheid. Het is natuurlijk ook niet zo dat iedere arts een geboren filantroop is, maar dat neemt niet weg dat u met zijn allen bezig bent op het medische vlak, zonder dat u enig recht hebt om te zeggen dat u geneest. In bepaalde gevallen kun je enige verlichting brengen, maar dat heeft meer te maken met psychotherapie. U behoort wellicht toevallig tot de fatsonelijke genezers maar er zijn zoveel ónfatsoenlijke. Ik kan u talloze gevallen opnoemen waarbij zogenaamde genezers heel ernstige schade tewegg brachten.

Die paranormaliteit

Blom: ja maar dat gebeurt in gewone ziekenhuizen ook.

Uitterdijk: Wilt u daarmee zeggen dat u het dus ook mag? (...).

Phaff: De wetenschap is nog maar nauwelijks begonnen met zich te verdiepen in wat er nu eigenlijk aan de hand is met die paranormaliteit. (...)

De Neeling: ja maar die natuurkundige verklaringen die er tot nu toe voor worden gegeven, over oppervalktespanning en zo, daar snap ik ook niets van. Ik zou niet weten hoe je dat wetenschappelijk moet aantonen. Dat lukt je nooit, want het is altijd een kwestie van psychosomatische klachten.

Meer wetenschappelijk onderzoek?

Uitterdijk: Ja, het gaat vaak om mensen met een pijntje hier en een pijntje daar. Die voelen al gauw verbetering als je, als het het ware als een moeder er een zontje op geeft.

Blom: Als het simpel is, waarom doen die artsen dat dan niet?

Uitterdijk: Ach, dat doen veel artsen ook wel.

De Neeling: Zoals mevrouw het vertelt, zo'n behandeling als zij geeft, het lijkt me niet dat daar veel kwaad insteekt. Het vervelende is alleen, dat zij waarschijnlijk een uitzondering is en een exponent van een groep waaronder zich veel kwaadaardigen bevinden.

Blom: Inderdaad, maar daarom pleit ik ook voor een gedegen opleiding en meer wetenschappelijk onderzoek. En ik hoop dat er ooit nog zoiets zal komen als een controle van alternatieve genezers.

Phaff: Ja, want zoals u het bekijkt, gooit u toch het kind met het badwater weg.

Uitterdijk: Dat kan wel zijn, maar ik heb in mijn praktijk teveel slechte voorbeelden gezien om ook maar enig begrip op te brengen voor welke paranormale geneeswijze dan ook. Indien mensen zich groepen voelen te genezen dienen zij daartoe de bevoegdheid te verwerven door de studie tot arts te voltooien.

NIERSTENEN UIT GODLINZE

Bruno Santenera, de magiër met de genezende stenen in het Groningse Godlinze, laat weer iets van zich

horen. Een lezer in Zeist vond een "speciale editie" in zijn brievenbus. Daarin wordt hoog opgegeven van het biomagnetisme van stenen en mineralen. Maar Sante-nera doet ook al in gemagnetiseerd water! Zijn con-sulten zijn gratis — hij is een ware weldoener der mensheid. Sinds 1970, zo leren we, heeft zijn naam in geheel Nederland een magische klank gekregen. "Mede door zijn latijnse afkomst, waar de natuur dicht bij de mens staat (sic!) heeft hij de oude cultuur verweven met de nieuwe, ter bevordering van het menselijk welzijn". Hij kwam na jaren van onderzoek tot de ontdekking van het basismineraal 29c en de Magne-tobron en gaat door middel van lezingen die mineraal-therapie naar buiten brengen. Een proefje van zijn kennis: "Door het drinken van gemagnetiseerd water lossen nierstenen op".

ACUPUNCTURIST IN ARREST

Een bekende acupuncturist in Arnhem is door de fiscale recherche gearresteerd, verdacht van ontduiking van de inkomstenbelasting. Dit geschiedde op een moment dat zijn wachtkamer vol op behandeling wachtende personen zat. Eerder was de acupuncturist al in moeilijkheden met de fiscus gekomen wegens achter-stallige omzetbelasting. Die is hij verschuldigd omdat hij geen arts is. Net als de timmerman en de behanger moet hij omzetbelasting betalen.

DE PSYCHIATRIE MOET STERRETJES ZIEN

"Opleiding hogere astrologie vult leemten bij psychia-trie", aldus een kopje in NRC Handelsblad. Het staat er — in alle ernst. Er is een Instituut voor Toegepaste Astrologie Nederland (ITAN) dat dure cursussen wil geven aan hulpverleners op psychiatrisch, therapeu-tisch en sociaal-maatschappelijk terrein.

Met ingang van september geeft dat ITAN een beroeps-opleiding hogere astrologie. Zo'n opleiding duurt maar liefst vier jaar en kost de cursisten 1200 gulden per jaar. De cursussen worden gegeven in Groningen, Breukelen en Tilburg. De cursisten leren de principes van de astrologie, bekwamen zich in de astrologische rekenkunde en leren een geboorte-horoscoop "vertalen".

D. Wiggerink staat met een foto bij het artikel, zittend voor een beeldschermje. De goede man die het lesmateriaal voor de cursussen ontwikkelt maakt voor het opstellen van een geboorte-horoscoop ge-bruik van een computer-programma. Wiggerink heeft zevenjaar in de sociale hulpverlening gewerkt. De astrologie kan uitkomst brengen wanneer een per-soonlijkheid je voor raadsels stelt, poneert hij.

"En ge eleuft dat?" Maatschappelijk werkster M. Verheyen verzekert niet in occulte toestanden te geloven en psychotherapeut R.G.E. Mensink weet van collega's die astrologie in hun behandeling opnemen. Conclusie: het werkt niet!

Joop de Vries verstaat de tekenen des tijds. Is het woord helderziende lichtelijk in discrediet geraakt nu iedereen wel heeft gelezen dat deze heren en dames er niets van terecht brachten in de zaak-Heijn? Joop de Vries in Nieuweschans noemt zich dan ook geen helderziende maar een heldervoelende. En hij brengt gewoon energie over. Hij heeft wel de gave! Als kind al. "Mensen die direct naast me zaten voelden mijn energie en werden heel warm; ook voelde ik de pijn van een ander".

De Vries heeft al sedert 1977 een bloeiende praktijk in Groningen. Dat hij zich nu in Nieuweschans heeft gevestigd houdt verband met het bronnenbad daar ter plaatse. Dat is ook een vorm van alternatieve geneeswijzen "en als paranormaal genezer poog ik er nu ook in Nieuweschans tussen te komen". Hij is lid van de NFPN, die 200 leden telt. De rest ... dat zijn beunhazen, tekende Huis aan Huis op, een blad dat verzekert al sinds jaar en dag een begrip in Oost-Groningen te zijn. Het blad wijdde een artikel op de voorpagina aan de komst van de strijker in Nieuweschans. Met foto. Met rechts een bericht over de Vlooiemarkt in De Klinker te Winschoten en links een aankondiging van een computer-project in Het Trefpunt te Heiligerlee. Dat trof goed: voor hij in 1977 zijn gave ging exploiteren deed Joop de Vries "wat met computers".

DROGISTEN BIJ DE SCHUDMACHINE

Lag er nu tijdens de krokusvakantie al of niet voldoende sneeuw op de Tirolse hellingen? L.P. Huijsen, homeopatisch arts liet in elk geval zijn licht schijnen op de wintersport in "Prescriptie", een uitgave van de Alkmaarse fabriek van homeopatische middelen, VSM. Voor een gedegen warming up alvorens met het skiën of de "ski de fond" te beginnen beveelt hij Belliflor gel aan. Voor eerste hulp bij skiblessures Arnica D6, Rhus toxicodendron D6, Ruta D6 en voor de uitwendige behandeling Arniflor gelei, Belliflor gel en SRL-gelei.

De homeopathie kent geen grenzen! In datzelfde VSM-Prescriptie staat een soort advertentie waarin een arts voor homeopathie, acupunctuur en electrodiagnostiek wordt gevraagd voor "onze vestigingen op Curaçao en St. Maarten".

In de nieuwsbrief van hetzelfde bedrijf wordt melding gemaakt van een excursie van drogisten van de Ned. Christelijke Drogisten Bond aan VSM-Geneesmiddelen b.v. Zij zagen hoe nu dat wonderlijke potentiëren van de middelen te werk gaat. Een fles met apis mellifica aangevuld met alcohol werd met de hand op een stootkussen tienmaal geschud en vervolgens voor "optimale standaardisatie" in een schudmachine geplaatst. Zeer hoge potenties worden bereid met een uit de Ver. Staten geïmporteerde potentieermachine. De drogisten lieten uit verbazing hun terughoudendheid varen: wat een wonder, wat een wonder, mensen.

Het woord konden we niet aanstonds thuisbrengen maar het was wel duidelijk: de vitamine "flimflammetry" die een geweldige aanslag doet op het gezinsbudget, aldus een Amerikaans tijdschrift "Celebrity plus". Dat geeft in een artikel een overzicht van de vormen van kwakzalverij zoals die in de Verenigde Staten worden bedreven.

Er gebeuren daar ginder ook verontrustende zaken, zoals een soort dokter die bij borstkanker de patiënten een injectie toedient in hun borsten met hun eigen urine. De man heeft een groep aanhangers die zijn lof verkondigen en het feit dat er slachtoffers van deze bizarre geneeswijze zijn toeschrijven aan het feit dat ze te laat bij hem kwamen om nog baat bij deze onsmakelijke geneeswijze te vinden.

Wanhopige AIDS-patiënten laten zich vitamine-injecties geven waarvoor prijzen van wel 200 dollar per injectie worden berekend. De injecties zijn op zijn best ongevaarlijk maar te hoge doses schaden uiteraard ook deze patiënten. Een van de vele antikankerkwakzalvers in de V.S. verkocht een vrouw met een gemakkelijk te verwijderen huidkanker een anti-kanker crème die noodlottige gevolgen had voor haar huid. In Mexicaanse klinieken laten Amerikanen — zoals wijlen de filmster Steve McQueen — zich tegen kanker behandelen met koffieklysma's. Arthritispatiënten laten zich door wondergenezers tot de hals in de koeiemest zetten dat "de gifstoffen uit het lichaam moet trekken".

De "flimflammetry" (humbug, licht de grote Webster toe) met vitaminen wordt het publiek maar aangepreft en kost schatten. Tenzij de dokter het voorschrijft kan men aannemen dat een normaal kind niet aan vitaminegebrek lijdt, constateert de schrijver van het artikel in het Amerikaanse blad nuchter.

STOERE TAAL

Ze zijn het meer dan zat, die alternatieve genezers: ze willen au serieux worden genomen door de overheid. "We hebben onze plaats in de maatschappij inmiddels ruimschoots verdiend", verzekert woordvoerder O. Fokkens tegen Edith van Zalinge in Het Parool.

Leerstoelen voor wetenschappelijke ontwikkelingen in alternatieve geneeswijzen zouden geen luxe zijn, vindt "de sector". Een wetenschappelijk bewijs vindt Fokkens overigens niet zo belangrijk: baat vinden bij deze geneeswijzen is hem voldoende. Bij de volledige erkenning en een "Politiek Manifest" dat met het oog op de verkiezingen is samengesteld hoort uiteraard ook: het opnemen van de alternatieve geneeswijzen in een aanvullend pakket van ziekenfondsen en in het basispakket van de ziektekostenverzekeringen. En van een eventuele volksverzekering! Kassa...

Fokkens — een yuppie-achtig uiterlijk, constateert de verslaggeefster — zegt dat een register van beoefenaren van de alternatieve geneeswijzen wordt opgesteld. De eerste proefregistratie zijn onlangs begonnen. Het is de bedoeling dat over drie jaar het hele "Zittende veld" is geregistreerd!